

Nr 469.

Av herr **Jonsson** i Haverö **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 128, med begäran om bemyndigande att utfärda bestämmelser om hyresbidrag till ovana skogsarbetare.

I proposition nr 128 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t i anledning av den hotade bränsleförsörjningen under nästkommande bränsleår föreslagit riksdagen att medgiva vidgad tillämpning av för vissa grupper skogsarbetare stadgade bidragsformer. I det uppkomna läget på bränslemarknaden synes en sådan åtgärd vara välbetänkt och ägnad att med förhållandevis begränsade uppoffringar från det allmännas sida tillföra skogsbruket arbetskraft. Det icke minst värdefulla härvidlag är, att anordningen i fråga med all sannolikhet kommer att i betydande omfattning stimulera ledig och i övrigt tillgänglig arbetskraft att söka sig över till ett arbetsområde, som just nu och för avsevärd tid framöver ur samhällsnyttans synpunkt torde få anses vara det viktigaste och mest betydelsefulla.

Fram till år 1940 täcktes landets bränslebehov till ca 70 % genom importerade bränsleprodukter. Den sedermera minskade importen av dessa produkter, vilken import numera i allt väsentligt upphört, har efter hand framtingat en alltmer djupgående omläggning av vår bränsleförsörjning, därvid landets skogstillgångar i ökad omfattning tagits i anspråk för att täcka behovet av bränsle. De härigenom ökade brännvedsavverkningarna ha i någon mån kompensrats genom minskade avverkningar av gagnvirke, men det totala behovet av arbetskraft i skogsbruket överstiger likväl högst avsevärt vad som före kriget sysselsattes i skogen. Skogsbygdsundersökningen år 1937 uppskattade antalet skogsarbetare i Norrland och Dalarna samt i Värmlands, Örebro och Västmanlands läns skogsbygder till 140 000 man. Enligt år 1942 gjorda beräkningar uppskattades behovet av arbetskraft för vinteravverkningarna till i runt tal 200 000 huggare samt därutöver erforderliga körare och hjälparbetare till inemot 100 000 man. Under avverkningssäsongens höjdpunkt — februari och mars månader — beräknas således omkring 300 000 man numera vara sysselsatta inom skogsbruket.

Det är uppenbart att angivna behov av arbetskraft icke kan tillgodoses enbart med den arbetskraft, som har skogsarbete till sin huvudsakliga sysselsättning. Arbetets art och beskaffenhet, dess förläggning företrädesvis till den kalla årstiden i avlägset belägna trakter, rådande primitiva bostadsförhållanden och mathållning samt icke minst det ringa ekonomiska utbytet av det hårda,

ansträngande och riskfyllda skogsarbetet locka icke till någon nyrekrytering av skogsarbetare, och avgången till andra yrken och arbetsområden, särskilt av yngre skogsarbetare, är betydande. Den 30 november 1942 redovisade arbetsmarknadscommissionen 55 000 vana skogsarbetare i skogen, eller inemot 7 000 mindre än ett år tidigare. Dessa uppgifter jämte erfarenheterna från den därefter fortsatta utvecklingen på området visa, att skogsbruket i mycket stor utsträckning måste räkna med tillskott av arbetare från andra yrken och arbetsområden för att säkerställa behovet av vedbränsle. I skogen sysselsatta arbetare ha därigenom kommit att uppdelas i tvenne särskilda grupper, yrkes-skogsarbetare eller vana skogsarbetare samt ovana skogsarbetare, utgörande från andra yrken omskolade arbetare, riksarbetare och tjänstepliktiga. För sin utkomst av arbetet äro bägge grupperna hänvisade till i marknaden förekommande och tillämpade arbetspriser, vartill de ovana beredas tillägg enligt i särskild ordning stadgade bidragsformer.

I det nu uppkomna läget på bränslemarknaden kan det emellertid med starka sakskaäl ifrågasättas, om det överhuvud taget blir möjligt att tillgodose skogsbruket med erforderlig arbetskraft för att säkerställa bränslebehovet för nästkommande bränslår. Farhågorna för ett misslyckande härvidlag äro säkerligen välgrundade, och det är utan vidare klart, att behöflig arbetskraft icke står till förfogande för avverkningarnas slutförande inom den gängse avverkningssäsongen. Med hänsyn till rådande eftersläpning i fråga om pågående vedavverkningar är det högst sannolikt, att dessa måste fortsättas i forcerat tempo över större delen av innevarande år. Vid sådant förhållande torde det vara förenat med stora risker att till övervägande del nödgas förlita sig på den eventuellt tillgängliga arbetskraften från andra arbetsområden. Tillgången på denna arbetskraft är givetvis i hög grad beroende på det blivande marknadsläget för vederbörandes normala yrken, och det är föga sannolikt, att den nödtvungna omskolningen till skogsarbetare blir bestående vid ökad arbetstillgång inom det tidigare yrket. I det nuvarande ovissa läget på arbetsmarknaden och ännu mer med hänsyn till rådande svårigheter att med någon grad av sannolikhet bedöma detta läge för de närmast liggande månaderna synes försiktigheten bjuda, att säkerställandet av bränslebehovet för nästa bränslår i större omfattning än nu är fallet grundas på tillgången av vana skogsarbetare, som kunna förutsättas stanna inom skogsbruket även efter den sedvanliga avverkningssäsongens slut.

En sådan omläggning av ordningen och sättet för tillgodoseendet av skogsbrukets behov av arbetskraft under rådande prekära förhållanden torde emellertid icke medföra avsett resultat med mindre de vana skogsarbetarna beredas möjlighet till ökat ekonomiskt utbyte av sin arbetskraft. Detta låter sig givetvis icke ordnas under löpande avtalsperiod, men fråga är, om det icke kan anses förenat med det allmännas intresse att genom lämpligt vederlag stimulera vana skogsarbetare att kvarstanna inom arbetsområdet efter utgån-

gen av pågående avverkningssäsong, ävensom genom ett dylikt vederlag göra det ekonomiskt fördelaktigt för vana skogsarbetare, som övergått till andra yrken och arbetsområden, att återvända till skogsarbetet. Utfästelsen om ett tillägg för vana skogsarbetare är starkt motiverat av de betydande olägenheter, som under innevarande vinter varit förknippade med skogsarbetet på grund av riklig nederbörd och därav föranledda svårigheter av olika slag, och blir det i ännu högre grad i den mån avverkningarna komma att fortsätta under våren och sommaren.

Principen om ett så kallat svårighetstillägg för vana skogsarbetare är för övrigt ingen nyhet. Vid en av statsrådet och chefen för socialdepartementet den 16—17 november 1942 anordnad konferens med representanter för såväl myndigheter som skogsägare och skogsarbetare dryftades nämligen ingående dels åtgärder för utökning av den ordinarie skogsarbetarkårens arbetsinsatser, dels ock rationaliseringsåtgärder i syfte att spara arbetskraft i skogen. I anslutning till därvid framförda synpunkter och förslag uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 20 november 1942 åt statens arbetsmarknadskommission och statens bränslekommission att skyndsamt verkställa undersökning beträffande möjligheten att intensifiera skogsarbetet genom utsträckning av den vana skogsarbetarkårens arbetssäsong eller utökning annorledes av dess arbetsinsats samt att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till åtgärder, som funnes påkallade av undersökningens resultat. Kommissionerna beslöto den 21 november 1942 uppdraga åt särskilt tillkallade sakkunniga att biträda vid ifrågavarande undersökning. Efter fullgjort uppdrag avlämnade de sakkunniga den 12 januari 1943 en PM, avsedd att tjäna som utgångspunkt för ärendets fortsatta behandling inom kommissionerna.

De sakkunniga förordade vissa planeringsåtgärder beträffande skogsarbetet i syfte att förlänga avverkningssäsongen under vår och sommar. Av arbetsbesparande åtgärder i skogsbruket erinrade de sakkunniga om kontraktering av långved samt central kapning och klyvning av ved för hushållsändamål på konsumtionsorten, anordnande av kap- och klyvverk vid utlastningsstationer, ändring av flottningsstadgan i syfte att möjliggöra barkning av massaved på isen m. m. Frågan om ransoneringen av livsmedel för skogsarbetare upptogs ävenledes till handläggning av de sakkunniga, varjämte frågan om skogsarbetarförläggningar m. m. samt den höga olycksfallsfrekvensen i skogsarbetet dryftades.

Motståndet mot en förlängning av arbetssäsongen i skogen ansågo de sakkunniga kunna avhjälpas genom ekonomiska bidrag, i varje fall under en begränsad tid. I fortsättningen förordade de sakkunniga ett bidragssystem, grundat på vana skogsarbetares arbete i skogen under viss tid och avseende tilläggsbidrag med 3 kronor för varje fullgjord arbetsdag. Vidare innefattade förslaget vissa bidrag till skogsägare vid frivillig avverkning utöver produktionsplikten.

En sammanställning av kostnaderna för förslaget genomförande beräknades för avverkning av 8 milj. lm^3 till ca 18,5 milj. kronor, varav 10,5 milj. kronor beräknades utgöra de vana skogsarbetarnas andel och återstående 8 milj. kronor tillkomma skogsägarna. Avverkning av samma vedmängd genom anlåtande av ovana skogsarbetare beräknades samtidigt till 35 à 40 milj. kronor.

Enligt vår mening föreligger numera nödtvång att pröva alla framkomliga utvägar för en tillfredsställande lösning av vår bränsleförsörjning under nästkommande bränsleår. Det synes oss därvid lämpligt, att jämväl frågan om anlåtande av vana skogsarbetare för bränsleförsörjningens ordnande upptages till prövning, och detta torde lämpligen böra ske i samband med ifrågasatt utvidgning av viss hjälpform för ovana skogsarbetare.

I anslutning till vad sålunda anförts tillåta vi oss förorda, att särskilda bidrag må utgå till vana skogsarbetare för alla de skogsarbeten, som kunna anses äga betydelse för bränsleförsörjningen, främst huggnings-, flottnings-, körnings- och kolningsarbeten, ävensom för andra i skogsbruket förekommande mera hantlangningsbetonade arbetsmoment, såsom iordningställande av skogsvägar, snöröjning och lastning m. m.

Föreslagna bidraget synes lämpligen böra bestämmas till 3 kronor för varje under innevarande år utförd arbetsdag. Det förutsättes såsom självfallet, att bidraget i fråga icke bör tillkomma de skogsarbetare, som åtnjuta för ovan skogsarbetare stadgade bidrag.

Med hänsyn till angelägenheten av att största möjliga mängder ved snarast möjligt framforslas från avverkningsplatsen till väg för vidare befordran, torde även hästägare böra tillerkännas ett tilläggsbidrag, beräknat efter kr. 0:50 per framkörd lm^3 ved. Även detta bidrag bör utgå från innevarande års början samt avse den ved, som framforslas ur skogen före utgången av nästkommande augusti.

Då de av oss här ovan förordade åtgärderna torde komma att medföra omkostnader, för vilka i nu löpande riksstat tillräckliga medel icke finnas anvisade, torde utskottet ha möjlighet att framlägga förslag såväl i fråga om de utvidgade åtgärderna som i fråga om finansieringen av dessa. Därest utskottet däremot icke skulle vara benäget härtill torde genom skrivelse till Kungl. Maj:t kunna vinnas motsvarande åtgärder i samma hänseenden. Det torde ligga i sakens natur, att dylikt förslag för att tjäna det angivna syftet måste framläggas och behandlas med största möjliga skyndsamhet.

I anslutning till vad sålunda anförts och föreslagits få vi hemställa,

att riksdagen vid besvarandet av Kungl. Maj:ts proposition nr 128 måtte förklara att den av Kungl. Maj:t i propositionen föreslagna åtgärden till vedavverkningens stimulerande synes otillräcklig för sitt ändamål; samt

att riksdagen måtte i skrivelse till Kung. Maj:t begära skyndsamt vidtagande av utvidgade åtgärder till bränsleförsörjningens främjande i huvudsaklig överensstämmelse med de i denna motion angivna riktlinjerna.

Stockholm den 6 mars 1945.

Lars Jonsson
i Haverö.

Karl Mäler.

P. L. Orgård.

Sigfrid Jonsson.

Gösta Skoglund.

Uddo R. Jacobson.

Ernst Berg.

K. J. Andersson,
Alfredshem.

Erik W. Norén.

Nils A. Larsson
i Östersund.

K. G. Viklund.

Einar Jonsson,
Skutskär.
